AFSCHEIDSCOLLEGE

DOOR

PROF. DR A. A. PULLE
HOOGLERAAR IN DE BIJZONDERE PLANTKUNDE EN PLANTENGEOGRAFIE
AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT.

gegeven op Zaterdag 26 Juni 1948 in de collegezaal van het Botanisch Laboratorium van de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Met verslag van de hierna gevolgde huldiging.

Dames en Heren,

In een universitair blad kwam onlangs de mededeling voor, dat aan een hoogleraar, die zich in dezelfde moeilijkheid bevindt als ik, nl. dat hij in de loop van deze cursus 70 jaar is geworden, een afscheidscollege zou worden aangeboden.

Ik vond dat een sympathiek plan. Als men met college geven, ondanks de daaraan verbonden bezwaren, de 70-jarige leeftijd heeft gehaald, is het werkelijk geen overbodige weelde dat een ander de taak voor deze laatste keer van hem overneemt.

Ik vleide mij dus met de hoop, dat mij een zelfde faciliteit zou te beurt vallen, en mijn oog was reeds gericht op mijn technicus Brouwer, die van zijn vijftiende jaar af — hij loopt nu tegen de vijftig — mijn colleges heeft bijgewoond en mijn lichtbeelden heeft vertoond, en die de stof dus geheel onder de knie heeft. Brouwer zou bovendien het voordeel hebben, dat hij veel langzamer spreekt dan ik, zodat het verwijt van te snel spreken, dat mij al die jaren onder de neus is gewreven, ditmaal deze laatste werkzaamheid niet zou kunnen ontsieren.

Tot mijn grote teleurstelling echter kreeg ik bezoek van enige goede vrienden, die mij vroegen of ik het afscheidscollege zelf zou willen geven. Zij deden dat verzoek met zoveel nadruk, hun bedoelingen waren zo eerlijk en hun argumenten zo overtuigend, dat ik het niet over mijn hart kon verkrijgen „neen" te zeggen. Ik moest daarbij natuurlijk de mij aangeboren bescheidenheid overwinnen, en de neiging onderdrukken om te zeggen: „ik houd niet van die drukte, laat mij met stille trom vertrekken". Maar dat heeft mij niet zoveel moeite gekost als u misschien zoudt denken, want ik ben langzamerhand wijs genoeg geworden om te weten, dat de mensen, die zeggen, dat ze niet van drukte houden, vaak juist diegenen zijn, die er het meest op gesteld zijn.

Toen ik zover gekomen was, kwam de vraag: wat moet ik op dit college behandelen? Het gebruik wil, dat men bij een gelegenheid als deze spreekt over zoiets als: de ontwikkeling van het gedoceerde vak in de afgelopen x jaren. Maar voor dat onderwerp voel ik niet veel, want dat is me te technisch. Ik weet, dat hier een aantal vrienden aanwezig zijn die zó weinig verstand

hebben van de plantensystematiek dat zij mij aanzien voor een beter soort bloemist, die zich van zo'n vakman alleen onderscheidt door een geleerder gezicht, een betere bespraaktheid en een lager inkomen. Wanneer ik nu die vrienden, die mij nog nooit over mijn wetenschap hebben horen praten, eindelijk eens zou willen vertellen waarin ik mij van de bloemist onderscheid, dan zullen zij zich ongetwijfeld vervelen en niet eens veel wijzer worden. Ik heb dus besloten het een ieder zoveel mogelijk naar de zin te maken, of, als ik een beeld mag gebruiken, U geen officieel diner voor te zetten bestaande uit voorgerecht, soep, visschotel, vleesschotel en wat toe, maar U uitsluitend soep op te dienen .Soep heeft het voordeel dat men nooit precies kan proeven wat er in verwerkt is, ook niet de paar lepels tragiek die onvermijdelijk een deel van deze soep uitmaken.

Maar ik wil U toch ook niet helemaal onkundig laten van wat een botanicus is, althans behoort te zijn en daarom zal ik beginnen met u te vertellen wat in 1880 de beroemde botanicus Alphonse de Candolle in zijn boek „*la Phytographie ou l'art de décrire les végétaux*" van de plantkunde en de plantkundigen zegt in zijn hoofdstuk over de „Tendances morales et intellectuelles":

> Evidemment l' étude des plantes ne conduit pas à la fortune. Zij heeft minder toepassing dan de natuurkunde of de chemie, en de posities van „professeur" die zij in uitzicht stelt, zijn noch talrijk, noch goed betaald. Het is dus een wetenschap die men om haar zelf moet beoefenen, om haarzelf of om het genoegen van te kunnen werken en nieuwe feiten te ontdekken. Zij berust niet op vraagstukken van een zeer hoge orde en verlangt geen redeneringen die moeilijk zijn of van een absolute gestrengheid. De eigenschappen die zij verlangt zijn die van goede waarneming, en van zorgvuldigheid, volharding en een zeker gezond verstand bij de appreciatie van de feiten. Aan de andere kant, indien ook de botanie niet uit zichzelf met een grote glans schittert, heeft zij toch dit voordeel, dat de fouten van hen die haar beoefenen, niemand kwaad doen. Het is er niet mee als bij mensen van de rechtswetenschap, die families kunnen ruïneren of van een medicus, die een zieke kan doden, of van een ingenieur die een hecatombe van

arbeiders op zijn geweten kan hebben. Laten wij er echter aan toevoegen dat alle wetenschappen, en de botanie evengoed als de anderen, het karakter omhoog heffen, dat zij een vurige liefde voor de waarheid vereisen en berusten op de gedachte dat de schrijvers van een volmaakte betrouwbaarheid zijn. Les sciences jouent dans le monde le rôle d'une école pratique de bonne foi.

Na deze bespiegelingen, gaat De Candolle door, is het geoorloofd te veronderstellen dat de botanici meestal zijn en ook altijd behoren te zijn: vreedzame, goedaardige mensen, toegeeflijk tegenover de fouten van hun collega's en veel meer in beslag genomen door de vooruitgang van de wetenschap dan door hun persoonlijke belangen en hun kleine ijdelheden. Zij, die van nature deze eigenschappen niet bezitten, zijn de verkeerde weg ingeslagen, zij hadden beter gedaan met zich te werpen in één van de grote carrières waar een agressieve geest en de hartstochtelijke wens naar grote winsten en eerbetoningen de voorwaarden zijn om te slagen. Daar zouden hun qualiteiten en hun fouten zich op hun voordeligst hebben kunnen ontplooien.

Maar laten wij ons niet bezig houden met die zeldzame uitzonderingen; bijna alle plantkundigen zijn vervuld van de gevoelens van rechtvaardigheid en fatsoen, men zou er moeilijk een kunnen vinden, die niet doordrongen is van het fundamentele beginsel dat men een ander niet mag aandoen wat men zelf niet zou wensen te ondervinden. In beginsel althans geven allen dat toe, ongelukkigerwijs kan in de details en in de practijk een volmaakt eerlijk mens die regel wel eens vergeten.

En dat De Candolle zelf vergeet wat hij over de kleine ijdelheden zegt, toont hij, door zichzelf in de titel van zijn boek te prijzen als:

Associé étranger de l'Académie des sciences de l'institut de France, Membre étranger des sociétés royales de Londres, Edimbourg et Dublin, de la société linnéenne de Londres, des académies de St. Petersbourg, Stockholm, Copenhague, Amsterdam, Bruxelles, Berlin, Münich, Pesth, Rome, Madrid, Boston etc. Membre de la Société de physique en d'histoire naturelle de Genève.

Maar misschien verstond men in 1880 onder ijdelheid iets anders, dan wij in deze dagen.

Degenen onder U, die „nourri dans le sérail" zijn, weten dat er sedert 1880 in de botanie zóveel veranderd is, dat geen plantkundige van deze tijd zijn vak op een zo laag plan zal zetten, als De Candolle doet. Zij weten, dat de plantkunde niet onderdoet voor vakken als chemie en physica. Maar de tendances morales et intellectuelles zijn dezelfde gebleven. Wilt u het bewijs?

Only eight days ago dr E. D. Merrill, the nestor of the North American botanists, who does me the honour of his presence in this lecture room to day, at a dinner on occasion of the *Symposion on Botanical Nomenclature and Taxonomy* stated that the botanists of all the world are so strongly connected by bonds of friendship that *war* would be an impossibility if the population of this earth consisted of botanists only.

Hoe wordt men zulk een voortreffelijk mens? zult u vragen. Bij wijze van inleiding van hetgeen nu gaat volgen, zou ik u kunnen vertellen, hoe ik het zelf geworden ben.

Mijn belangstelling voor de biologie was op de H.B.S. slechts gering, daarentegen had ik veel belangstelling voor natuurkunde en vooral voor scheikunde, terwijl ik op eigen gelegenheid de astronomie en de meteorologie beoefende. Wel is waar heeft mijn leraar in de nat. historie mij reeds op jeugdige leeftijd de kunst van het determineren van planten bijgebracht, maar dat is ook vrijwel het enige wat ik tot mijn eindexamen aan biologie heb gedaan. Natuurlijk is dat vroege determineren van planten van groot belang voor mij geweest, want het leidde tot het onderzoeken van de flora van mijn omgeving, die daartoe volop gelegenheid bood, aangezien dit alles zich in Arnhem afspeelde. Toch behoren de scheikundelessen en vooral het practicum van mijn leraar Dr Meyering tot de beste herinneringen van mijn 17e en 18e levensjaar. De schade die ik aangericht heb op het zolderkamertje, dat ik als laboratorium in gebruik had genomen, en waar ik ook sliep, zal ik niet trachten te beschrijven.

De financiële omstandigheden van mijn familie lieten niet toe dat ik zo maar naar de Universiteit ging en dus werd er besloten dat ik O.-Indisch militair-apotheker zou worden; bij aan-

stelling werden dan de studiekosten ten bedrage van f 4000.— terugbetaald. Kort voor mijn eindexamen in 1896 reisde ik dus naar Utrecht om de toenmalige hoogleraar in de pharmacie Wefers Bettink te vragen op welke wijze men tot die studie kon worden toegelaten. Wefers Bettink raadde mij aan eerst staatsexamen te doen. Ik zou dan candidaatsexamen kunnen afleggen en daardoor een aanzienlijke voorsprong hebben op andere eventuele candidaten, die met hun eindexamen H.B.S. alleen maar het eerste-natuurkundige examen konden doen. Ik schijn dit denkbeeld met veel overtuiging bij mijn familie te hebben bepleit; er werd althans besloten dat ik een jaar Latijn en Grieks zou leren. En ik viel, gelukkig, in de handen van Dr N. J. Beversen, toenmaals leraar in de klassieke talen aan het gymnasium te Arnhem, later bekend rector van het Leidse gymnasium. Hij wist mij zoveel van de klassieken bij te brengen dat ik in 1897 voor het staatsexamen slaagde, zij het dan ook dat ik met de hakken over de sloot kwam. Het klassieke vernisje is dus maar dun, maar toch moet ik zeggen dat ik van weinig geestelijke inspanningen in mijn leven zoveel plezier heb gehad, als van dat jaar lezen en vertalen van Caesar, Livius, Ovidius, Cicero, Homerus en Xenophon. Het is moeilijk precies onder woorden te brengen wat de voordelen zijn .Ik geloof dat van het vertalen op zichzelf, van de dwang zich rekenschap te geven van ieder woord en van iedere vorm, en dit alles in een logisch verband te brengen, een grote opvoedende kracht uitgaat. Dat ik in de korte tijd die ik aan het Latijn en Grieks besteed heb, veel van de klassieke beschaving in mij heb opgenomen, zal ik U niet trachten wijs te maken.

En zo werden dan in September 1897 de poorten der Utrechtse Universiteit voor mij als aankomend student in de pharmacie geopend. Voor mijn candidaatsexamen had ik colleges te volgen in plantkunde, dierkunde, chemie, natuurkunde, mineralogie en geologie en de daarbij behorende practica. Daarvan trok het onderwijs in de botanie mij het meeste aan. Het werd gegeven door de één jaar tevoren benoemde 34-jarige hoogleraar F. A. F. C. Went, en wel op zo'n voortreffelijke en degelijke manier dat mijn liefde voor de chemie spoedig op de achtergrond geraakte. De omstandigheid dat het chemisch onderwijs in Utrecht toen op een zeer laag peil stond werkte dit in de hand. Physische chemie werd in het geheel niet gedoceerd, op de

colleges over anorganische chemie heb ik nooit iets gehoord dat ik niet reeds op de H.B.S. had geleerd en het organisch-chemisch onderwijs was dor en voor een belangrijk deel niet te begrijpen. De dierkunde, die door de brilliant sprekende Hubrecht gedoceerd werd, had voor mij toch minder attractie dan het degelijke onderwijs van Went. En zo werd ik al spoedig meer aanstaand botanicus dan aanstaand pharmaceut.

Ik vertel U dit alles omdat ik nog eens de voortreffelijke kwaliteiten van Went in het licht wil stellen. Overigens had de outillage van zijn vak weinig aantrekkelijks: het was in het oude laboratorium donker en nauw, de collegezaal was een pijpela, die een paar middagen per week ook als practicumzaal dienst moest doen. De practicumzaal zelf en vrijwel alle andere localiteiten waren primitief, en slecht gemeubileerd. Het personeel bestond uit één amanuensis en één tijdelijk bediende voor enkele dagen in de week. Deze amanuensis was eigenlijk de grootste bezienswaardigheid van deze povere outillage. Hij was een lange man met een imponerend uiterlijk: een puntbaard, gouden bril, kalotje en geklede jas. Hij heette De Liefde, een naam die bijzonder goed past bij de scientia amabilis. Hij had een voorliefde voor vreemde woorden die hij altijd verkeerd uitsprak en verstond niets van zijn vak. Hij kon instrumenten alleen maar kapot maken. Dat nam niet weg dat hij onder Went's voorganger een gezocht repetitor was in de plantenphysiologie voor de a.s. medici, welke heren zijn diensten ten dele uitbetaalden in natura, te weten in cognac-groc. Terloops zij medegedeeld dat de hortulanus repetitor was voor de plantensystematiek, van welk vak de medici in die tijd nog wat moesten kennen. Aan deze hoogst ongewenste toestand had Went reeds na een jaar een einde gemaakt, maar het heeft tot 1902 geduurd voor een bescheiden verbouwing van het laboratorium tot stand kwam, waaraan een deel van deze collegezaal zijn ontstaan te danken heeft. Het is misschien interessant hier nog eens de nadruk te vestigen op de geringe omvang van de faculteit der Wis- en Natuurkunde in die tijd. Er waren slechts 10 hoogleraren, 1 lector en 1 privaat-docent. Het aantal eerstejaars studenten in de faculteit der wis- en natuurkunde bedroeg in de cursus waarin ik aankwam slechts 26, dat der tweede jaars zelfs maar 14. De taak van een hoogleraar in

mijn faculteit was dus wel heel wat lichter dan nu. Alles bij elkaar waren er in 1897 vier studenten in de biologie. Toen ik in Februari 1899 het candidaatsexamen pharmacie had afgelegd, zwaaide ik om naar de biologie, deed een aanvullend candidaatsexamen in dat vak en werd met de nieuwe cursus 1899 waarnemend en 1 Januari 1900 definitief assistent als opvolger van dr S. L. Schouten, met wie ik altijd door banden van vriendschap verbonden ben gebleven en wiens aanwezigheid in deze collegezaal mij zeer verheugt en vele dierbare herinneringen bij mij wakker roept. Veel concurrentie van medebiologen heb ik dus niet gehad. Het assistentensalaris was toen uniform f 1000 per jaar en daarvan kon men in die tijd als student zich behoorlijk bedruipen. Ik kon dus zonder bezwaren de studie in de pharmacie en de daaraan verbonden vooruitzichten opgeven. Bijna 49 jaar lang ben ik dus nauw verbonden geweest met dit instituut en van hetgeen er in die jaren een *bijzondere* indruk op me gemaakt heeft, wil ik U thans iets gaan meedelen.

In de eerste plaats iets over het herbarium. Bij de studie in de planten-systematiek hoort een herbarium, een collectie van planten, gedroogd en platgedrukt en op een bepaalde manier gerangschikt. Wat een herbarium voor de systematiek betekent heb ik op 31 Mei '38 uiteengezet, toen ik op deze zelfde plaats een rede hield bij gelegenheid van de laatste verbouwing van dit instituut. Degenen onder U die menen dat een herbarium zijn ontstaan ontleent aan een soort van verzamelwoede, kan ik niet sneller uit de waan helpen dan door een herbarium te definiëren als een kartotheek op reusachtige schaal, waarvan iedere „kaart" meer wetenschappelijke gegevens bevat dan wij op zulk een kaart ooit zouden kunnen schrijven.

Het Utrechts herbarium, dat thans niet weinig bijdraagt tot de bekendheid, om niet te zeggen tot de roem van deze Universiteit, vindt zijn oorsprong in een aankoop op 31 October 1816. In de Algemene Konst- en Letterbode van 17 Januari 1817 wordt daarover het volgende vermeld: „Van welk een groot gewigt een uitgebreide Verzameling is van gedroogde planten voor de beoefening der Plantkunde, is elken Kruidkundige bekend. Zoodanig een herbarium ontbrak nog aan de Hoogeschool te Utrecht, hetwelk een groot gemis was bij het Akademisch Onderwijs in de Kruidkunde, vooral bij die lessen, welke gedu-

rende den winter worden gehouden. Heeren Curatoren derzelve Hoogeschool vonden eene gunstige gelegenheid, om in dit gebrek te voorzien, door ten dienste der Akademie over te nemen, een Herbarium van ongeveer 3000 gedroogde planten, hetgeen in het bezit was van den beroemden en thans rustenden Hoogleeraaar M. van Geuns, bestaande voor een groot gedeelte, uit hetgeen door den Leydschen Hoogleeraar H. Hahn, den Haagschen Kruidkundige Professor Schwenke en anderen is bijeengebracht, waaronder vele zeldzame Exotische, vooral Kaapsche Planten. Inzonderheid is dit Herbarium verrijkt door wijlen den verdienstelijken Hoogleeraar S. J. van Geuns, waarbij vele aanteekeningen en teregtwijzingen van dezelfden Hoogleeraar gevoegd zijn: alles is wel onderhouden en in afzonderlijke Portefoliums met de namen gerangschikt naar het stelsel van Linnaeus, en is de bewaring en verrijking van deze Verzameling opgedragen aan den Hoogleeraar in de Kruidkunde J. Kops". Tot zover de Konst- en Letterbode.

In het archief van Curatoren bevindt zich de koopacte waaruit blijkt dat er voor deze collecties met inbegrip van de kasten waarin dezelve zijn geborgen, f 400.— is betaald en dat de zaak belangrijk genoeg werd geacht om vier van de vijf Curatoren en twee notarissen aanwezig te doen zijn ten huize van de verkoper, den Weledel Hooggeleerden Heer Matthias van Geuns, emeritus hoogleraar in de medicijnen en de botanie, aan het einde van de Nieuwe Gracht, Onder de Linden, binnen Utrecht.

Deze collectie werd in 1872 belangrijk uitgebreid door de aankoop van het herbarium van wijlen Prof. Miquel. Toen ik in 1900 assistent werd, had practisch niemand meer naar dit belangrijke onderwijsmateriaal omgekeken, omdat Miquel's opvolger, de physioloog Rauwenhoff, er zich niet voor interesseerde. Het is een van de grote verdiensten van Went geweest dat hij mij heeft aangespoord en in de gelegenheid gesteld, dit herbarium in een voor het onderwijs bruikbare staat te brengen. Vooral voor mijn studie van de flora van Suriname bevatte het kostbaar en ten dele uniek materiaal.

Ik heb het langzamerhand groter zien worden en zien verhuizen. In de jaren van mijn assistentschap was het opgeborgen in een onaanzienlijk lokaal in veel te grote, zwarte dozen. Toen de bergruimte te klein werd, breidde het zich uit over gangen en portalen en het kwam ten dele zelfs op de zolder terecht. Tot

het eindelijk, bij de grote verbouwing van 1916—'18, een waardige plaats kreeg in een ruimte van 4 halve verdiepingen midden in het gebouw.

Maar dank zij de connecties met Suriname en andere Zuid-Amerikaanse landen, groeide het ook uit die jas, en de bibliotheek evenzeer. Wederom vulden zich zolder en gangen met kasten en rekken en wederom moesten heren Curatoren zich met mij om het lot der collecties gaan bekommeren. In het midden van 1937 werd besloten tot een belangrijke verbouwing, die in 1938 voltooid was, zodat ik op 31 Mei 1938 voor een belangstellende menigte het nut van herbaria kon uiteenzetten. De oude bergruimte werd tot bibliotheek en werkkamers verbouwd. Het herbarium kreeg een nieuw-gebouwde ruime localiteit aan de Zuidzijde van het Instituut, waar het door betonnen muren, ijzeren deuren en onbreekbare ramen beschermd is tegen alle eventualiteiten, behalve tegen bommen uit de lucht.

Op de gemeenschappelijke muur tussen practicumzaal en herbarium heb ik toen de wapenspreuk van Prins Maurits laten schilderen „Tandem fit surculus arbor", d.w.z. „tenslotte wordt het rijsje een boom". De conservator maakte kort geleden de opmerking dat deze spreuk zijn geldigheid gaat verliezen omdat de boom op een bos gaat lijken. Waarop ik natuurlijk geantwoord heb dat er gelukkig nog altijd mensen zijn die vanwege de bomen het bos niet zien.

Laat ik nu iets gaan zeggen over de botanische excursies. Ik heb deze altijd een van de meest nuttige en aantrekkelijke wijzen gevonden van het geven van botanisch onderwijs en ook hier is het weer Went geweest die mij daarin is voorgegaan. Als leerling van Hugo de Vries had Went een behoorlijke kennis van de Nederlandse flora. Hij vond het noodzakelijk dat de biologen zo spoedig mogelijk door eigen aanschouwing op de groeiplaats zelf met de planten in aanraking werden gebracht. Bovendien gaat er een grote opvoedende kracht uit van zulk een excursie omdat men een aantal jonge mensen een gemeenschappelijk doel laat nastreven in een milieu dat voor hen vreemd is en hen meestal in sterke mate boeit. De eerste grote botanische excursie met Went, die ik in Zuid-Limburg maakte, een land dat ik nog nooit had bezocht, heeft een geweldige indruk op mij gemaakt. De vele onbekende planten, het

karakteristieke prachtige heuvelland en het pleizier dat zo'n groep jonge mensen met elkaar heeft, zijn de factoren die maken dat vrijwel bij iedereen de herinnering aan zulke excursies vaste punten zijn in de universitaire opleiding. Het is begrijpelijk dat excursies ook in mijn onderwijs een grote rol hebben gespeeld, vooral omdat de plantengeografie er sterker in betrokken werd dan bij de excursies van Went het geval was. Daarom zijn er ook in de loop der tijden tal van reizen naar het buitenland gemaakt, die natuurlijk grote kosten voor de studenten met zich meebrachten. Om aan dit bezwaar tegemoet te komen is er in 1937 een stichting tot stand gekomen die kortheidshalve „Excursiefonds" wordt genoemd en die hierop neerkomt dat de student de kosten van zijn excursie, althans ten dele, door min of meer vrijwillig sparen bijeenbrengt, en waarbij het hem onmogelijk gemaakt wordt gedurende zijn studietijd dit spaargeld voor Sinterklaascadeaux of andere doeleinden te gebruiken, dan voor het bekostigen van deze reizen. Daarnaast staat een kapitaal waaruit de spaarder een gedeelte van de onkosten betaald kan krijgen. Ik weet niet of ik volledig de traditie van Went's excursies heb kunnen volgen. De naam Went doet natuurlijk denken aan lopen „he went" en inderdaad waren de afstanden, die Went zijn studenten liet afleggen wel eens van dien aard, dat de deelnemers, als ze in Utrecht terugkwamen, sporen van invaliditeit vertoonden. De tijden hebben meegebracht dat de vervoermiddelen, in het bijzonder de autobussen, aan het maken van onnodig lange marsen een eind hebben gemaakt. Maar ook mijn naam roept associaties op, nl. aan vaten met geestrijk vocht. Ik wil niet zeggen dat dit tot misbruiken geleid heeft, maar een feit is dat het Limburgse bier, waarvan de prijs in de goede tijden slechts 10 cents per glas bedroeg, toch wel een bijzondere attractie is geweest. Ik wil nu over de Moezelwijn maar zwijgen.

Er zijn nog meer verschillen geweest tussen de excursies van Went en die van mij, maar het vermelden daarvan zou mij te veel op het terrein der anecdoten brengen, en daarvoor is dit college een te ernstige gebeurtenis.

Laat ik daarom overgaan tot een zeer belangrijke verandering in mijn academische status, nl. tot het feit, dat ik directeur ben geworden van een botanische tuin. Niet van de oude 18de

eeuwse tuin naast dit laboratorium, want deze stond onder het directoraat van Professor W e n t, en moest voor zijn onderwijs worden gebruikt. Bovendien strookte het oppervlak van het te mijner beschikking staande deel niet in het minst met de eisen, die ik aan mijn onderwijs stelde.

Ook hier is het weer W e n t geweest door wiens connectie met de familie J a n s s e n het Cantonspark te Baarn in 1920 aan het Rijk is ten geschenke gegeven.

Ik heb er naar gestreefd om deze Hortus te maken tot een belangrijk onderwijsapparaat, en ik geloof dat ik daarmee succes heb gehad. Ik had het grote voordeel dat de toenmalige tuinbaas J. G o o s s e n iemand was met wie ik buitengewoon prettig en gemakkelijk kon samenwerken, ondanks het feit dat G o o s s e n nooit een tuinbouwkundige opleiding had gehad en dus eigenlijk van huis uit geen juist inzicht kon hebben in het verschil tussen een siertuin en een hortus, die in de allereerste plaats voor het onderwijs bestemd moest worden. Maar G o o s s e n was, ondanks zijn gebrek aan fundamentele kennis, een intelligent man en daarbij iemand van grote ijver en met veel zin voor humor. Met hem ben ik door ware vriendschap verbonden geraakt en samen hebben wij in de loop van meer dan 12 jaar onze beste krachten besteed om van het Cantonspark een inrichting te maken, die steeds belangrijker werd voor mijn onderwijs. Trouwens dit soort van werk lag erg in mijn lijn. Het aantrekkelijke van het werk in en aan een hortus is, dat men steeds nieuwe plannen kan maken en deze ook direct kan uitvoeren zonder dat besprekingen met Curatoren of andere instanties, en begrotingen daar aan te pas komen. Het gezegde van de tuinman: „Boompje groot, plantertje dood" heeft mij nooit kunnen weerhouden tot op de huidige dag nieuwe plannen te ontwerpen en tot een begin van uitvoering te brengen.

Het aantal studenten, dat van het materiaal in het Cantonspark heeft geprofiteerd, is zó groot dat ik het niet eens durf te schatten. De practica in Utrecht drijven eigenlijk voor het grootste deel op het materiaal dat in het Cantonspark speciaal voor dit doel wordt gekweekt.

Toen ik in 1925 in Baarn kwam te wonen was mijn Instituut in Utrecht nog een betrekkelijk onbelangrijke inrichting; het Cantonspark daarentegen bevond zich in de periode van opbouw. Thans zijn de verhoudingen omgedraaid, het instituut in

Utrecht is dermate gegroeid en daarbij zijn de toestanden in het Cantonspark, onder leiding van de tegenwoordige bekwame en ijverige hortulanus Muyser, dermate gestabiliseerd, dat de voortdurende aanwezigheid van de Hoogleraar-Directeur in Baarn niet meer zo nodig is als in 1925 het geval was, temeer daar de werkzaamheden in het Utrechtse Laboratorium enorm zijn toegenomen. Ik zou mij daarom zeer goed kunnen voorstellen dat mijn opvolger niet in Baarn gaat wonen. Maar er zullen middelen moeten worden gevonden om het contact tussen het Utrechtse laboratorium en de Baarnse Hortus dermate te vergemakkelijken dat de afstand van 22 km niet als een bezwaar wordt gevoeld.

Doordat ik van 1925 tot 1940 een auto heb gehad, die gemakkelijk en snel, behalve mijzelf, ook het materiaal kon vervoeren, heb ik de bezwaren van die afstand in die jaren nooit gevoeld, maar toen in 1940 het lokaalspoortje de enige verbinding werd, ben ik dikwijls gaan denken dat de tegenwoordige toestand niet de juiste is. Mijns inziens zal een dienstauto en een speciale assistent als verbindende kracht de enige oplossing van deze moeilijkheid zijn.

Partir c'est mourir un peu, zegt men bij een gelegenheid als deze. Als ik dit afgezaagde gezegde op mijzelf toepas dan moet ik constateren dat ik nog volstrekt geen zin heb in *mourir* en dus evenmin in *partir*, maar de wet dwingt mij er toe.

Ik heb mij wel eens afgevraagd of het niet mogelijk zou zijn de meer en de minder vitale ambtenaren op verschillende manier te behandelen. In Engeland schijnt men tegenwoordig zóver te gaan dat ambtenaren, die op hun 70ste jaar zouden moeten aftreden, op hun geestelijke en lichamelijke kwaliteiten worden onderzocht. Men doet dus op zijn oude dag nog eens examen, en van het behaalde aantal punten hangt het af of men nog een jaar mag aanblijven. Ik zou geneigd zijn dit stelsel ook voor Nederland aan te bevelen, ware het niet dat mijn belangstelling voor de uitspraken van de grote figuren der Oudheid mij er toe gebracht hadden om Theophrastus te raadplegen. Laat ik U even vertellen wie Theophrastus is. De botanici kennen hem wel, want ik heb hem op mijn college herhaaldelijk besproken. Hij is geboren in 373 v. Chr. in Erosos op Lesbos en gestorven 285 v. Chr.; hij was een leerling van Plato en een tijdgenoot

van Aristoteles. Hij was een veelschrijver, want volgens zijn biograaf Diogenes Laertius, heeft hij 227 verhandelingen geschreven, waarvan overigens maar weinig is bewaard gebleven. De botanici kennen hem als de auteur van „Peri phyton historia", de „Historia plantarum" en de „Peri phyton aitioon", „De Causis plantarum", werken die botanisch op een zeer hoog peil staan en die ons een inzicht geven in de stand der natuurwetenschap ten tijde van Aristoteles, en die Theophrastus stempelen tot een geestelijke voorvader van Linnaeus en Darwin.

Veel minder bekend bij de botanici, doch des te beter bij de philologen, zijn de „Karakters", waarvan verschillende min of meer echte of aangevulde bewerkingen bestaan, maar waarvan er een aantal zeker in de tijd van en ook wel door Theophrastus geschreven zijn, blijkens de vermelding van bepaalde namen en gebeurtenissen uit zijn tijd. Het zijn treffende, meestal scherp geziene beschrijvingen van menselijke ondeugden, zoals: vleierij, kletsen, boersheid, praatzucht, vriendschap voor schelmen, fabricage van nieuwtjes, krenterigheid, opsnijden, en meer van die tekortkomingen.

Elke ondeugd wordt voorafgegaan door een rake definitie, waarop dan de voorbeelden volgen. Theophrastus zegt: „Wil men praatzucht definiëren dan zou men het kunnen noemen een gebrek aan zelfbedwang bij het spreken"; opsnijden noemt hij „pretenties maken op gefingeerde gronden" enz. Ik ken de „Karakters" uit de vertaling en bewerking van prof. P. Groeneboom en toen ik het boekje een dezer dagen nog eens doorkeek, viel mijn oog op de ondeugd, Opsimathia, door Groeneboom met *laatleersheid* vertaald. Laatleersheid, zegt Theophrastus, kan men noemen een neiging om zich in te spannen voor dingen waarvoor men te oud is. Laatleers is de man die nog op zijn 60ste jaar passages uit het hoofd leert, welke hij echter — als hij die onder de wijn wil voordragen — vergeten blijkt te zijn. Voor heroënfeesten betaalt hij, met de jonge mannen, een bijdrage om aan de fakkelloop deel te nemen. In de kermistenten houdt hij het 3 of 4 voorstellingen uit om de nieuwe liedjes uit het hoofd te leren. Met zijn eigen dienaren speelt hij tableaux vivants. En wanneer er vrouwen in de buurt zijn oefent hij zich in danspassen, bij zichzelf neuriënd.

Aangezien het geven van Hoger Onderwijs tot de inspannende bezigheden behoort, bestaat er een kans dat laatleersheid

een onder hoogleraren voorkomende kwaal is, zodat ik zou adviseren niet het Engelse experiment te volgen, teneinde hier te lande geen slapende honden wakker te maken.

Een vraag, die men mij in de loop van dit jaar herhaaldelijk heeft gesteld is deze: Wat gaat ge doen, als ge gepensionneerd zijt. Tien jaar geleden zou die vraag gemakkelijk te beantwoorden zijn geweest. Ik zou gezegd hebben: ik ga een huis zoeken in Utrecht, geriefelijk en niet te duur en juist groot genoeg om te maken, dat ik niet een al te groot deel van mijn bibliotheek moet verkopen, en gelegen in een omgeving, die mij het gemis van het Baarnse groen niet al te zeer doet gevoelen. En dan kan ik misschien nog voor mijn dood een redelijk deel van het programma, dat ik voor mijzelf heb opgemaakt, ten uitvoer brengen.

Nu moet ik antwoorden: ik weet niet, wat ik zal kunnen doen. Ik weet niet waar en hoe en of ik ergens kan wonen. Ik weet niet, of ik ruimte zal hebben, om tenminste een encyclopaedie te behouden; ik weet niet, of ik uit mijn raam kijkende, ooit nog een groene boom zal zien. En als ik ergens ga wonen, dan weet ik nog niet of mijn pensioen op den duur toereikend zal zijn om mijzelf in deze staat te handhaven.

U zult zeggen, dat zo iets, mutatis mutandis, voor meer mensen geldt dan voor mij, en ik zou er dan ook waarschijnlijk niet over gesproken hebben, als ik niet ongeveer 1½ jaar geleden een ontmoeting had gehad met een Belgische collega. Toevallig vermeldde ik het feit, dat ik in 1948 op pensioen zou worden gesteld. Dit verbaasde hem zeer. „Gij wilt de dienst toch niet voortijdig verlaten?" zei hij. „Neen", antwoordde ik, „niet voortijdig, maar op mijn tijd, want in 1948 word ik 70 jaar en dan moet ik de dienst verlaten en wordt dus gepensionneerd". „En hoe groot is dan het bedrag van uw pensioen?" „f 4000 per jaar", antwoordde ik, „dat is veel minder dan de helft van wat ik nu aan tractement krijg". „Dat valt mij bitter tegen", zei mijn Belgische vriend, „bij ons in België stellen wij ons op het standpunt dat een staatshoogleraar, die tot zijn 70ste jaar de wetenschap heeft gediend, hoogleraar blijft, doch rustend hoogleraar wordt d.w.z. dat hij ontslagen wordt van de beslommeringen aan zijn ambt verbonden en dat hij zich verder, onder het genot van zijn volle tractement, aan de wetenschap kan blijven wijden

voor zover zijn krachten dat toelaten. Ik heb altijd gemeend, dat in Nederland de wetenschap in hoog aanzien stond en dat gij een cultuurland waart. Neen, wat gij daareven hebt verteld valt mij werkelijk heel erg tegen."

Waarde toehoorders, dit is geen oratio pro domo. De meesten onder u zullen wel begrijpen, waarom niet. Maar ik heb gemeend, deze gelegenheid te moeten aangrijpen, om de vraag te stellen, of de Benelux niet een middel zou kunnen zijn om verbetering te brengen in de positie van hen, die na mij zullen komen.

Ik zal het vandaag niet te lang maken; het is het laatste college voor de vacantie en er schijnt nog meer te moeten gebeuren op deze namiddag. De soepketel raakt trouwens leeg. Er zijn nog maar een paar scheppen in.

Ik ga weer een goede vijftig jaar terug. Naar mijn 18de en 19de levensjaar, in mijn herinnering de beste jaren van mijn leven, omdat ik toen het meest vatbaar was voor nieuwe indrukken en naar mijn gevoel het meest intensief heb geleefd. Het zijn de jaren, waarin ik mijn scheikunde-proeven deed, voor het eerst de ringen van Saturnus zag, zeldzame planten vond op mijn eenzame excursies, de Kleine Johannes van Van Eeden las en Goethe's Leiden des jungen Werther verslond. De jaren, waarin ik ontdekte, dat een schoolkameraad een boek had, getiteld „Kraft und Stoff" (van Büchner), waarvan de titel mij dermate aantrok, dat ik niet rustte voor ik het hem had afgetroggeld en mij, na het lezen, een dapper materialist waande.

Het zijn ook de jaren, waarin ik Latijn en Grieks leerde.

Toen mijn Staatsexamen voor de deur stond vond mijn leraar het gewenst, dat ik het eindexamen aan het Gymnasium als toehoorder zou bijwonen, opdat ik een denkbeeld zou krijgen van de manier, waarop de klassieke talen geëxamineerd werden.

Ik werd dus toegelaten in de klas, waarin zich de gecommitteerde, de leraar en de examinandus bevonden. De examinandus — een jonge man die ik Pietersen zal noemen—, was bij ons in hoog aanzien, omdat hij de moed had na schooltijd in het beste café van Arnhem demonstratief met een glas bier voor het raam te gaan zitten, ten aanschouwe van zijn leraren, die zich door de straat op weg naar hun gezinnen spoedden. Het is begrijpelijk, dat Pietersen zich niet in de gunst dier leraren kon verheugen, en daar kwam nog bij, dat hij zich meer onderscheidde door de genoemde roemruchte daden dan door ijver.

Hij kreeg te vertalen uit het eerste boek van de Ilias de passage, waarin sprake is van een kleine onenigheid onder de verzamelde goden, die ten slotte door Hera gesust wordt doordat zij haar zoon, de kreupele Hephaestos, opdraagt de wijn rond te dienen. Dit drukke gedoe van de gebrekkige man verwekt een daverend gelach onder de goden, een homerisch gelach, want aan deze versregel is de uitdrukking Homerisch gelach ontleend. De passage luidt:

Ilias I 599 sq.

ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν, ὡς ἴδον Ἥφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα.

dit betekent:

Een onuitblusbaar gelach steeg er op onder de zalige goden
Toen zij Hephaestos in het huis zo druk bezig zagen.

Pietersen bracht de vertaling er vrij goed af, blijkbaar was het stuk hem niet geheel onbekend, maar het liep spaak bij het laatste woord *ποιπνύοντα* dat hij niet thuis kon brengen. Na enig nadenken raadde hij „drinken"; maar dat was fout. Toen raadde hij „klinken", maar ook dat was niet goed. Waarop zijn leraar hem toevoegde: „Neen, Pietersen, het betekent niet drinken, en ook niet klinken, maar druk bezig zijn."

Nadat de beide examinatoren door een Homerisch gelach uiting hadden gegeven aan hun voldoening over deze toepasselijke terechtwijzing, kreeg Pietersen het verzoek het 7de boek van de Ilias op te slaan en het verhaal te lezen, waarin Nestor de Grieken toespreekt, als niemand zich aanmeldt voor de tweestrijd, waartoe Hector hen heeft uitgedaagd. Nestor beklaagt zich over het gebrek aan moed bij de jongere mannen. In mijn tijd zou zo iets niet zijn voorgekomen, zegt hij en hij eindigt zijn toespraak met de woorden:

Ilias VII 157

εἴθ' ὡς ἡβώοιμι, βίη δέ μοι ἔμπεδος εἴη.

Ach, ware ik nog jong en mijn kracht nog onaangetast.

Toen Pietersen de vertaling na veel stuntelen ten einde had gebracht kreeg hij het gemakkelijk, want de beide classici gingen onderling delibereren over de vraag in hoeverre Nestor's woorden een klacht of een aanklacht betekenen. Op mij heeft deze gebeurtenis een zó grote indruk gemaakt, dat mij Nestor's woorden tot op de huidige dag zijn bijgebleven,

en als ik dit college dan met deze zelfde woorden eindig: *εἰθ' ὡς ἡβώοιμι, βίη δέ μοι ἔμπεδος εἴη* dan moogt gij erover nadenken, of zij in mijn mond een klacht of een aanklacht zijn.

Hierna werd het woord gevoerd door Mr J. H. des Tombe, Secretaris van Curatoren, namens het College van Curatoren, en door de Rector Magnificus, Prof. Dr U. G. Bijlsma namens de Academische Senaat.

Namens de Faculteit der Wis- en Natuurkunde sprak Prof. Dr Chr. P. Raven, die speciaal de werkzaamheden van Prof. Pulle in verband met de regeling van de academische examens memoreerde.

De volgende spreker was Dr J. Lanjouw, conservator van het Botanisch Museum en Herbarium, die namens de commissie van voorbereiding de volgende rede uitsprak.

Professor Pulle,

Het is voor mij een groot voorrecht dat ik vandaag tot uw huldiging mag bijdragen door tot u te spreken namens de commissie die deze dag heeft voorbereid. Ik weet dat zeer gaarne heden Prof. Koningsberger als vertolker van ons allen tot u het woord had willen richten. Een belangrijke taak in Indië verhindert dat zoals u weet, maar ik wil straks een paar regels uit een brief voorlezen die enigermate zijn gevoelens vertolken.

Wij zijn blij nog eens de gelegenheid te hebben u onze waardering, onze belangstelling en onze genegenheid te kunnen tonen. Wij zijn vooral blij dat u voor ons staat op uw 70ste jaar, als een man met nog een grote geestelijke en zelfs lichamelijke activiteit, die nog vol plannen voor de toekomst is, ondanks de zware persoonlijke slagen die u de laatste jaren getroffen hebben en waarin wij allen zeer met u hebben medegeleefd. Dat u op deze wijze officieel afscheid kunt nemen als hoogleraar is voor ons een reden om dankbaar en feestelijk gestemd te zijn, al zullen wij U node missen, zowel in Baarn als in Utrecht.

In 1914 werd u benoemd tot hoogleraar aan de Utrechtse Universiteit, maar uw relatie met dit laboratorium is al veel ouder. Al bijkans een halve eeuw geleden op 1 Januari 1900

in een dergelijke nevenrichting als zij na jaren deze destijds aan de Universiteit opgedane ervaring weer nodig hebben. Ik werd U benoemd tot Assistent en sindsdien bent u zonder onderbreking in de één of andere functie aan de Utrechtse Universiteit verbonden geweest voor het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek in de systematische plantkunde en de plantengeographie. Het is dan ook vóór alles dat wij u willen danken voor uw onderwijs. Uw langdurige, ononderbroken werkzaamheid is voor de Utrechtse Universiteit en de studenten in de biologie uit deze periode van grote betekenis geweest. U hebt echter tevens in zeer ruime mate uw aandeel gehad in de herleving van het wetenschappelijk onderzoek in de plantensystematiek en plantengeographie in Nederland en de Overzeese gebiedsdelen.

U had geen vakgenoot als voorganger zodat U het onderwijs geheel zelf hebt moeten opbouwen. U hebt daar later wel hulp bijgekregen van Uw assistenten, maar voor hen was het, geloof ik, toch gemakkelijker om eens wat aan het programma toe te voegen, want de hechte basis was gelegd. Uw college's, Uw practica, Uw excursies waren er allereerst op gericht om de studenten een goed overzicht te geven van de plantensystematiek en de verspreiding der planten. Daarbij heeft U op Uw college's steeds de nadruk gelegd niet alleen op wat wij weten, maar ook op hetgeen nog aan onze kennis ontbreekt. Dat heeft velen van ons gestimuleerd om in deze richting van de botanie verder te gaan werken. U hebt de terreinen van wetenschappelijk onderzoek aangeduid en daarnaast hebt U ons niet alleen een vooropleiding gegeven die ons in staat stelde die onderzoekingen met vrucht te verrichten, maar ook hebt U een prachtig hulpapparaat opgebouwd bestaande uit herbarium, museum, tuin en bibliotheek, zonder hetwelk veel van de studies onmogelijk zouden zijn geweest. Dat Uw werk met succes bekroond is, behoef ik hier nauwlijks toe te lichten. Vele belangrijke posten in de Nederlandse herbaria worden door uw leerlingen ingenomen. Ook velen van de tegenwoordige Nederlandse plantengeografen hebben onder uw leiding gestudeerd. Voor de palynologie is Utrecht sinds jaren een centrum.

Wellicht even belangrijk is echter hetgeen U hebt meegegeven aan hen die niet Uw vak als hoofdrichting hebben gekozen. Voor hen vooral is het van belang hoe zij opgeleid zijn

weet dat velen U dankbaar zijn, ja dat velen pas veel later het nut en het belang van het bij U geleerde hebben leren inzien. Maar vooral zijn wij allen U dankbaar voor een speciaal onderdeel van Uw onderwijs nl. de excursies, die U in zo grote getale met de studenten hebt gehouden en waarbij U op zo'n onnavolgbare wijze het nuttige met het aangename wist te verenigen. Hoevele bijzonderheden daarover te memoreren zouden zijn weten allen, die er ook maar één hebben medegemaakt. Daar U deze excursies zo uiterst nuttig achtte voor iedere student, heeft U ook steeds naar middelen uitgezien om te voorkomen dat studenten om financiële redenen niet aan de excursie zouden kunnen deelnemen. Het resultaat was de oprichting van het Botanisch Excursiefonds in 1936. Om ook de botanische excursies van toekomstige generaties van Utrechtsche studenten te verbinden met U, die er de grote mentor van zijt geweest, hebben wij dan ook gemeend dat uw naam aan dit Excursiefonds verbonden moest worden. Formeel zullen daartoe nog enige stappen moeten worden genomen, maar ik kan nu wel reeds zeggen dat dit fonds in het vervolg de naam zal dragen van Prof. P u l l e Excursiefonds.

Naast deze excursie achtte U het voor uw directe leerlingen zeer gewenst dat zij, althans gedurende enige tijd, op buitenlandse instituten werkten. Velen hebben daarvan geprofiteerd, ikzelf zeker niet het minst. Voor deze aanmoediging tot het voortzetten van de studie op deze wijze, voor Uw medewerking om dat voor Uw leerlingen financieel mogelijk te maken, zijn allen die dit voorrecht hebben genoten, U grote dank verschuldigd.

Ik heb zoëven met opzet gezegd aanmoediging, want kenmerkend voor Uw gehele leiding was, dat U nooit grote drang uitoefende. Enkelen zouden mij hier wellicht willen tegenwerpen dat er toch juist van U nogal eens „oekases" verschenen, waarin stond dat dít niet mocht of dát moest. Dat betrof echter steeds kleine zaken, die U ingegeven werden om orde te scheppen, waar U wanorde vreesde te zien opkomen. In de algemene lijn was echter Uw leiding gekenmerkt door grote vrijheid. Ik kom daar straks nog op terug.

Er zou over Uw onderwijs nog veel en veel meer te zeggen zijn, maar er zijn nog andere facetten van Uw persoon die hier naar voren gebracht dienen te worden.

Ik kom nu tot een tweede punt dat heden gememoreerd dient te worden, nl. de bijdrage die U, Prof. Pulle, heeft gegeven aan de bevordering en ontwikkeling van de wetenschap.

Al is het aantal uwer publicaties zeker niet gering en hebben verscheidene werken een respectable omvang, toch kan men niet zeggen dat er een imposante rij van dikke werken van uw hand zijn verschenen. Daar gaat het echter in de wetenschap niet om; de kwaliteit is belangrijker. En de kwaliteit van uw werk kan ik, zonder mij aan vleierij op een feestdag schuldig te maken, goed noemen.

Het is begonnen met uw eersteling, uw dissertatie. Dit werk, gewijd aan de Flora van Suriname, is behalve de interessante historische inleiding en het plantengeographisch overzicht, een, voor een buitenstaander uiterst droge, lijst van plantennamen en herbariumexemplaren. Je kunt er behalve van de nieuwe soorten niet eens een beschrijving van de planten in vinden. Wat heb je nu aan zo'n boek en wat zit daar nu voor wetenschappelijke waarde in. En toch was dit boek — ik moet zeggen is dit boek nog steeds na meer dan 40 jaar — een wetenschappelijk werk dat in tal van buitenlandse instituten geraadpleegd wordt. Op uw eigen instituut is deze „dikke, losbandige Pulle", zoals wij het werk oneerbiedig noemden ter onderscheiding van uw latere, kleine, beter in zijn band blijvende zakflora, in letterlijke zin kapot gelezen. De waarde van een geschrift als uw dissertatie — u moge er dan ook al onmiddellijk cum laude op hebben gekregen — blijkt pas op den duur in het gebruik. Nu kunnen wij zeggen: dat „cummetje" was dubbel en dwars verdiend.

Daarna zijn nog vele publicaties van U over Suriname verschenen; publicaties die allen voerden naar het hoofddoel: de grote Flora van Suriname. Het is in zekere zin tragisch dat in dit hoofdwerk, dat ook terecht uw naam draagt, zo weinig familiebewerkingen van uw hand konden verschijnen. Het is het lot dat u gedeeld hebt met vele hoogleraren, dat uw onderwijstaak en de vele beslommeringen die uw functie meebracht, u dwongen meer organisatorisch op te treden en het uitvoeren van het wetenschappelijk onderzoek aan uw leerlingen over te laten.

Moest u om die reden dan al het eigenlijke onderzoekingswerk wat Suriname betreft aan anderen overlaten, zij genoten

uw onmisbare leiding. Het was voor mij een voorrecht dat gedurende de eerste tijd van mijn assistentschap bij U, nog de laatste verzamelingen van het Surinaamse Boswezen binnenkwamen. Bij het sorteren van de collecties bleek de grote kennis die u van deze flora bezit. Die uren zijn onvergetelijk voor mij. Ik heb daarbij zeer veel geleerd, niet alleen van de Surinaamse planten maar ook van de familiekenmerken in het algemeen. Ook de organisatie van het wetenschappelijk botanisch onderzoek van de West had uw volle belangstelling. Dat blijkt al uit hetgeen u gedaan hebt als lid van het Van Eedenfonds. Daarnaast zocht u echter ook naar andere wegen om tot het gestelde doel te komen. Onmiddellijk na de oorlog werkte u mee aan de oprichting van de Natuurwetenschappelijke Studiekring voor Suriname en Curaçao, waarvan u sindsdien de Voorzitter bent; ik mag gerust zeggen, een bijzonder actieve voorzitter, die er nooit tegen opziet overal heen te reizen om de belangen van deze stichting te bepleiten. Wij weten dat u ook na uw aftreden nog graag uw werkkracht aan het botanisch onderzoek van Suriname en de Nederlandse Antillen wilt geven. U hebt zelfs al enkele definitieve plannen op dit gebied en zeer zeker zult u de uitgave van uw flora ten einde willen voeren. Al zijn wij daar dus wel van verzekerd, toch zouden wij graag zien dat u de een of andere functie krijgt waardoor dit wordt vastgelegd. Over de vorm waarop dit zal kunnen geschieden moeten wij ons nog beraden, natuurlijk in overleg met Uzelf. In het belang van het botanisch onderzoek van de West, een taak die de laatste tijd zeer in omvang is toegenomen en in de naaste toekomst nog uitgebreid zal worden, moet het zeer wenselijk worden geacht dat de band tussen u en het instituut dat zo lang onder uw leiding heeft gestaan, niet wordt verbroken.

Ik heb al te lang stilgestaan bij het botanisch onderzoek van Suriname dat weliswaar u en mij na aan het hart ligt, maar dat toch geenszins alleen het gebied van uw wetenschappelijk onderzoek was. Met het oog op de beschikbare tijd zal ik echter moeten volstaan dit werk slechts vluchtig aan te stippen.

Ik noem uw werk zowel in Nieuw Guinea als aan de collecties uit dat gebied, dat zo ongeveer viel in de jaren 1908—1916, maar waaraan tot op de huidige dag ook velen van uw leerlingen onder uw leiding hebben medegewerkt. Het bleef echter niet alleen bij Nieuw Guinea. Een aantal dissertaties waren

gewijd aan de gehele Maleise Archipel, zodat ook wat dat gebied betreft uw aandeel in de ontwikkeling van het botanisch onderzoek groot is geweest. Dat het uw volle belangstelling had, kwam goed tot uiting bij de rede die u ruim 10 jaar geleden hield bij de opening van uw vergrote instituut.

Ik volsta met nog even te wijzen op de fraaie monografieën over hogere en lagere planten, het baanbrekende werk over de plantensociologie en de palynologie van Nederland: studies verricht door uw leerlingen en onder uw leiding, die terecht u en het door u geleide instituut zo'n uitstekende naam hebben bezorgd in binnen- en buitenland.

Ik moet mijn résumé van uw wetenschappelijke werkzaamheid eindigen, maar kan dit toch niet doen zonder uw Compendium te noemen, waarin behalve een origineel overzicht van de families van de Angiospermen en Gymnospermen, een bijzonder fraai en duidelijk opstel over de botanische nomenclatuur voorkomt. Ik wil in dit verband ook noemen uw medewerker Uittien, helaas als slachtoffer van de Duitse terreur gevallen, die een werkzaam aandeel had in het eerste deel van het Compendium dat handelt over de terminologie.

Tot nu toe heb ik gesproken over uw verdienste als docent en wetenschappelijk onderzoeker, maar mijn beschouwing zou onvolledig en onwerkelijk zijn indien ik er niet uw gehele persoon in betrok. Wel geen van uw leerlingen heeft waarschijnlijk daar zoveel van kunnen gewaar worden als ik, door mijn jarenlange omgang met u. Hoevele gesprekken hebben wij niet gevoerd? En over hoeveel onderwerpen? Het ging wel vaak over het „vak" in al zijn geledingen en over de universiteit, maar gelukkig mag ik zeggen, het ging ook vaak over geheel andere zaken, over kunst, politiek, philosophie, techniek, ja feitelijk over alles wat ons mensen al zo bezighoudt. Dat kwam voort uit één van uw karaktereigenschappen, nl. intensieve belangstelling in hetgeen u omringt, in hetgeen gebeurt. Daarbij gaf uw levendige geest aan alles nog een bijzonder cachet.

Die grote belangstelling bleef niet beperkt tot algemene zaken, maar strekte zich ook uit tot het persoonlijke leven met zijn vreugden en moeilijkheden van de u omringende personen en uw studenten. U behoort niet tot de mensen die zich gauw in de persoonlijke aangelegenheden van anderen mengen, noch er een oordeel over uitspreken. Maar als er werkelijk iets van belang

is dan geeft u uw hulp. Op die wijze heeft u ook verscheidene van uw studenten, die dreigden af te dwalen, weer op het rechte pad geholpen. Maar als gezegd, inmenging werd dat nooit. U heeft de studenten, de leden van uw personeel altijd grote vrijheid gelaten. Ik geloof dat wij allen u daarvoor zeer dankbaar moeten zijn. Men struikelt dan wel eens, maar het komt ieders persoonlijkheid in hoge mate ten goede. Wij zouden nooit zo goed onze verantwoordelijkheid hebben leren beseffen, indien de grote vrijheid die u ons toestond, ons deze niet had geleerd.

Ik wil hier in dit verband enige zinnen aanhalen uit een brief die Prof. Koningsberger mij deze week schreef: Het valt mij moeilijk te zeggen, hoezeer het mij spijt, dat ik deze Zaterdagmiddagbijeenkomst niet kan bijwonen. Met Pulle gaat er als het ware een stuk van mijzelf weg, zowel uit mijn studenten- en assistentstijd als vooral uit de 14 jaren, dat ik op een zo volmaakt harmonische en vriendschappelijke wijze met hem mocht samenwerken. Jaren, waarin er geen ogenblik van herrie of ongenoegen is geweest, integendeel, een voortreffelijk begrip van elkaars omstandigheden en moeilijkheden en een hartelijk meeleven in het wel en wee van elkaars gezinnen. Ik ben intens dankbaar, dat ik nog zijn 70-sten verjaardag heb kunnen meemaken en in die beperkte, meer intieme, kring van die avond dingen heb kunnen zeggen, die ik wellicht bij deze officiële gelegenheid niet in die zo stipt persoonlijke vorm had kunnen zeggen. En toch zit Pulle's grootste waarde juist in dat volkomen onzelfzuchtige persoonlijke: de man van wetenschap, die zonder énige bijbedoeling of persoonlijke eerzucht datgene doet, wat hij voor zijn wetenschap en stellig niet minder voor zijn dierbaar land onder de gegeven omstandigheden geboden acht. Tot zover deze brief.

Op buitenstaanders maakt u geloof ik nogal eens de indruk van een typisch nuchter man van de exacte wetenschap. Dat is toch maar ten dele juist. U heeft zeer zeker een goed gevoel voor de realiteit, maar u bent toch ook een gevoelig mens met een tikje romantische natuur, en een minnaar van alle schoonheid. Dit alles gevoegd bij uw gevoel voor humor, uw kunst voor het lanceren van kwinkslagen, uw — ik zou haast zeggen onbevangen, kinderlijke — goedlachsheid, hebben voor mij en allen die met u zijn omgegaan gemaakt dat u veel meer was dan de

Professor, de collega, de chef, maar dat u voor ons was een prettig mens waar wij graag mee spraken, graag mee uitgingen, in één woord een goede vriend, of voor de meesten van ons die aanmerkelijk jonger zijn een vaderlijke vriend.

Toen wij dan ook enkele maanden geleden een oproep zonden aan uw vrienden, collega's, oud-leerlingen en leerlingen voor een bijdrage om u een huldeblijk aan te bieden, hebben velen, zeer velen hier met enthousiasme aan voldaan. Het geschenk dat uit die bijdragen is bekostigd, het portret van U door de heer Sierk Schröder uit Wassenaar geschilderd, is zoals begrijpelijk is met een dergelijk cadeau U — in tegenstelling tot de meeste gevers — niet onbekend. Het prettige bij de totstandkoming van dit schilderij, was de overgave, het enthousiasme, waarmee U zich wijdde aan uw nieuwste taak van schildersmodel. Het is naast de artistieke gaven van de heer Schröder, zeker mede daaraan te danken, dat wij geloof ik, dit schilderij zonder voorbehoud als goed geslaagd mogen betitelen. Het is jammer dat de schilder door verblijf buitenslands hier heden zelf niet aanwezig kan zijn.

Ik wil thans overgaan tot de officiële aanbieding van dit geschenk, dat naar wij hopen later een plaats op dit laboratorium zal krijgen om nog in lengte van dagen aan volgende generaties van studenten en bezoekers althans enigermate een indruk te geven van de man die het Botanisch Museum en Herbarium zo *lange* tijd heeft geleid en het heeft opgewerkt tot een zo *goede* plaats in de wetenschappelijke wereld. De namen van allen, die aan dit geschenk bijdroegen, zijn bijeengebracht in dit album, door de vaardige hand van de Bouter vervaardigd.

Ik eindig met de wens uit te spreken dat u nog lang in goede gezondheid in ons midden zult vertoeven.

Hartelijk dank voor alles wat u gedaan hebt.

De Maatschappij ter Bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën was vertegenwoordigd door Prof. Dr F. A. Vening Meinesz, die als volgende spreker het werk van Prof. Pulle als secretaris van deze Maatschappij roemde. Prof. Dr W. H. Arisz uit Groningen, voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging, waarvan Prof. Pulle erelid is, sprak enkele woorden van lof voor de wijze waarop Prof. Pulle nu reeds vele jaren was opgetreden

als secretaris van de redactie van het „Receuil des Travaux Botaniques Néerlandais."

De voorzitter van het Eedenfonds, Mr A. van Traa, directeur van de Surinaamse Bank te Amsterdam, sprak hierna als volgt:

Artikel 11 sub e der Statuten van het Van Eedenfonds geeft aan de Nederlandse Commissie van het fonds de bevoegdheid aan hen die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt ten opzichte van de Surinaamse Flora de medaille van het fonds toe te kennen.

Het is een bevoegdheid waarvan door de Nederlandse Commissie, gedachtig aan de eis dat voor de toekenning der medaille bijzondere verdiensten moeten kunnen worden vastgesteld, slechts spaarzaam gebruik is gemaakt.

Nadat voor het eerst in 1935 aan de heren Prof. Stahel en J. W. Gonggrijp de medaille werd toegekend, heeft de Commissie thans besloten ook U Prof. Pulle voor deze onderscheiding in aanmerking te brengen.

Een kort overzicht van Uw werkzaamheid met betrekking tot de Flora van Suriname zal aantonen in hoeverre dit besluit gerechtvaardigd is.

Uw eerste persoonlijke kennismaking met deze flora dateert reeds van bijna 50 jaar terug. Zij vond plaats toen U als assistent van Prof. Went voor het botanisch gedeelte der Saramacca-expeditie onder leiding van Van Stockum van October 1901 tot April 1902 in Suriname vertoefde.

Dit bezoek aan Suriname heeft een merkbare invloed gehad op Uw verdere studiën. Immers in 1906 promoveerde U cum laude op een proefschrift aan de Surinaamse flora gewijd, dat tot titel droeg „An Enumeration of the vascular plants known from Surinam."

Sedertdien is Uw belangstelling voor deze flora onverflauwd gebleven en hebt U zich ontwikkeld tot een deskundige van de eerste rang op dat gebied.

Het behoeft dus ook niet te verwonderen dat toen in 1909 door de Surinaamse Commissie de wens geuit werd, dat door de zorgen van het Van Eedenfonds een zakflora zou worden uitgegeven het bestuur van het fonds zich tot U wendde om daartoe te geraken. U verklaarde zich daartoe bereid en in 1911 kon

van Uw hand zulk een zakflora verschijnen die algemeen geprezen werd om zijn degelijke wetenschappelijkheid.

Deze zakflora uit te bouwen tot een groot wetenschappelijk werk, dat de gehele Surinaamse flora zou behandelen was toen het doel dat U zich stelde.

Dit was geen gemakkelijk te bereiken doel, de kennis der Surinaamse flora ontwikkelde zich slechts langzaam en de eerste wereldoorlog maakte het contact met Suriname uiterst moeilijk.

Nog in Maart 1919 verklaarde U in een vergadering van de Nederlandse Commissie, waarvan U in 1917 lid waart geworden, dat de stand van de kennis der Surinaamse plantenwereld niet toeliet een grotere Flora van Suriname samen te stellen. Doch die mening wijzigde zich geheel nadat in Juli 1919 als resultaat van het werk van Stahel en Gonggrijp 15 kisten met materiaal uit Suriname werden ontvangen. In de vergadering van het fonds van 14 April 1920 verklaarde U dat door het energieke werken van Gonggrijp en Stahel de toestand in die mate gewijzigd was, dat de uitgave van een grotere Flora mogelijk was geworden en riep U de hulp van het fonds in om daartoe te geraken.

Alvorens het werk ter hand te nemen wilde U echter eerst nog een reis naar Suriname maken om de plaatsen en planten, waarvan het nieuw ontvangen materiaal afkomstig was zelf te kunnen bestuderen. Mede door de hulp van het Van Eedenfonds werd U daartoe in staat gesteld en na terugkeer van die reis nam U de samenstelling van een uitgebreide flora van Suriname energiek ter hand. Dank zij de grote belangstelling, die Uw streven ondervond bij tal van medewerkers vlotte het werk snel en in 1930 was dit zover gevorderd dat aan publicatie kon worden gedacht. Daartoe gemachtigd door het bestuur van ons fonds leidden Uw besprekingen, tezamen met Prof. de Bussy, de toenmalige Directeur van de Handelsafdeling van het Koloniaal Instituut met verschillende instanties gevoerd, tot het resultaat, dat U in de vergadering van 27 Januari 1932 kon mededelen dat de eerste stukken van de Flora of Suriname ter perse waren gegaan en dat deze als „Mededeeling van de afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instiuut" zou verschijnen. Het drukken zou bij de uitgeversfirma de Bussy geschieden, de uitgave en de verspreidinng zou op kosten van het Van Eedenfonds bezorgd worden door de koloniale boekerij van het Koloniaal

Instituut. In April 1932 verscheen het eerste stuk nl. Deel II part. 1 behandelende de Euphorbiaceae bewerkt door Dr J. Lanjouw. Sedertdien verschenen de verdere delen geregeld.

Hadt U aanvankelijk gedacht dat het werk zou kunnen bestaan uit 4 delen tezamen omvattend ± 1600 bladzijden, al spoedig bleek dat het werk zo omvattend zou worden dat het tot 8 delen zou uitgroeien, zodat elk deel van de oorspronkelijk gedachte 4 delen zou moeten worden gesplitst in 2 delen part. 1 en part. 2.

Uw hoop dat U dit omvangrijk werk nog zoudt kunnen voltooien vóór Uw aftreden als Hoogleraar is niet in vervulling kunnen gaan. Het uitbreken van de tweede wereldoorlog heeft deze voltooiing verhinderd. Het volledig verbreken van het contact met Suriname, de grote binnenlandse moeilijkheden aan wetenschappelijke werkers en de publicatie van hun werk in de weg gelegd, het tenietgaan van een gedeelte van het materiaal der grote familie der Orchidaceae dat ter bewerking naar Berlijn was gezonden, het fusileren door de bezetter van een van Uw voornaamste medewerkers Dr Uittien, al deze omstandigheden hebben de voortgang van het werk op zodanige wijze belemmerd, dat thans bij Uw aftreden de Flora of Suriname nog niet is kunnen worden voltooid.

Doch de krachtige geestelijke en lichamelijke gezondheid waarin U zich bij dit aftreden moogt verheugen, gepaard aan Uw onverflauwde energie en liefde voor het werk is ons een waarborg dat U het doel alsnog zult bereiken en het werk dat een zo grote plaats in Uw leven heeft ingenomen binnen afzienbare tijd zult kunnen voltooien.

Ik geloof dat ik na dit korte overzicht van Uw werkzaamheid ten opzichte van de Surinaamse flora met recht van bijzondere verdiensten mag spreken en de Nederlandse Commissie van het Van Eedenfonds meende dan ook ten volle gerechtigd te zijn U daarvoor de gouden medaille van het fonds toe te kennen.

Het is mij een voorrecht U namens de Commissie deze hierbij te mogen aanbieden, daarbij de hoop uitsprekend dat het U gegeven moge zijn nog menig jaar Uw gaven te kunnen wijden aan het doel dat het Van Eedenfonds beoogt.

De laatste spreker was de heer P. van Royen, voorzitter van de Utrechtse Biologen Vereniging, die namens de studenten

in de biologie aan de Utrechtse Universiteit enige woorden tot afscheid sprak en meedeelde dat prof. Pulle benoemd was tot erelid van de Utrechtse Biologen Vereniging. Spr. overhandigde de scheidende hoogleraar de aan dit erelidmaatschap verbonden bul.

LIJST VAN PERSONEN EN INSTELLINGEN DIE BIJDROEGEN AAN HET AFSCHEIDSGESCHENK

M. C. van Adrichem Boogaert—Vriesendorp
G. J. H. Amshoff
H. S. M. Amshoff
Ch. H. Andreas
L. Anker
L. J. Antheunisse
W. H. Arisz
G. A. van Arkel
S. R. van Asperen de Boer
J. M. Baart de la Faille
L. G. M. Baas Becking
C. A. Backer
R. C. Bakhuizen v. d. Brink
J. P. Bakker
J. P. Bannier
J. A. Barrau
L. F. de Beaufort
J. A. Beijers
J. M. Bekker
Hr en Mevr. L. Bels—de Jong
Hr en Mevr. P. J. Bels—Koning
I. J. M. v. d. Berg
Th. H. ten Berge
H. Berkelbach v. d. Sprenkel
J. G. B. Beumée
J. van Beusekom
U. G. Bijlsma
F. Birkhoff
J. M. Bijvoet
W. Bleeker
S. Gj. Bloembergen
F. F. S. N. Bloemsma
H. E. Blok
K. B. A. Bodlaender
K. B. Boedijn
J. Boeke
W. A. E. ten Bokkel Huinink
A. E. H. R. Boonstra
H. Boschma
D. Bosschaert
E. C. Boterenbrood
M. J. A. Boterenbrood
H. P. Bottelier
M. Bouman
A. de Bouter
P. A. de Bouter
C. Braak
W. G. Braams
S. van Brakel
W. J. Brand
A. E. Breemer—Wolff
G. Bremer
N.V. Boekhandel en Drukkerij E. J. Brill
G. Brink
J. M. van Brink
M. Arnoldo Broeders
A. J. P. v. d. Broek
E. v. d. Broek
E. J. Broekhuizen
F. C. M. Broos
G. Brouwer
G. A. Brouwer
G. C. Brouwer
H. F. J. van der Brugge
M. A. Bruna
F. Brunnekreeft
J. G. Brunner
J. G. de Bruyn
G. E. Bunschoten
H. C. Burger
A. C. J. Burgers
Joh. H. van Burkom
I. J. le Cosquino de Bussy
N.V. Drukkerij en Uitgeverij J. H. de Bussy
H. E. Casparé
N.V. Ned. Alg. Mij. v. Levensverz. „Conservatrix"
C. P. Cornel
P. J. S. Cramer
F. Creutzberg
C. S. P. van Dam
C. van Dam—Lycklama à Nijeholt
K. W. Dammerman
P. H. Damsté
W. Deys

A. Diakonoff
S. Dijkgraaf
M. J. Dijkman
E. D. van Dissel
W. M. Docters van Leeuwen
A. van Dongen
M. A. Donk
P. Donk
J. Donner
J. van Donselaar
S. G. A. Doorenbos
H. J. van Dorsser
R. Dubois
S. Dudok de Wit
B. J. J. Duncker
G. A. Dunlop
A. H. Edelkoort
Hr en Mevr. M. v. Eekelen—van Rhijn
J. F. Eekhoutte
A. A. J. van Egmond
M. T. C. van Egmond
M. Endendijk
G. J. van Esch
B. C. Escher
Hr en Mevr. H. J. Eshuis—Reysenbach
E. van Everdingen
J. Faber
W. Feekes
Hr en Mevr. P. J. van der Feen—v. Benthem Jutting
F. Florschütz
P. A. Florschütz
J. P. Fockema Andreae
M. A. Fonville
R. de Fremery
H. Freudenthal
W. A. H. Fromme
J. F. M. Geelen
B. J. L. Baron de Geer van Jutphaas
G. H. de Geest
H. van Genderen
D. C. Geyskes
A. E. van Giffen
W. A. Goddijn
M. A. J. Goedewagen
J. Gombert
J. W. Gonggrijp
C. J. Gorter
P. Groenhart
J. A. Grutterink
R. Guarnieri
J. Guittart
J. L. van Haaften
A. J. M. Haans
W. van Hall
A. M. Hartsema
P. F. Baron van Heerdt
S. C. A. Haye
M. van Heesch
J. Heimans
E. F. M. van der Held
E. Heldring
J. J. S. van Hengel—Tendeloo
J. Th. Henrard
J. M. A. Hergarden
A. W. H. van Herk
F. H. van Heukelom
W. C. van Heurn
G. P. H. van Heusden
W. M. Heyl
H. A. Hijink
W. Hilbers
Hr en Mevr. M. Hille Ris Lambers—Coelingh
E. L. M. J. Hoessels
J. B. L. Hol
A. B. M. Holleman—Haye
T. H. van den Honert
Hr en Mevr. J. A. Honing—Tiddens
J. v. d. Hoop
J. G. ten Houten
F. J. Houwert
A. L. Houwink
N. Hubbeling
T. Huber—Wennink
J. W. Hudig
H. J. Hueck
F. W. T. Hunger
W. Hupkens van der Elst
E. J. Idenburg

J. Isings
G. van Iterson Jr
W. van Iterson
E. A. M. Iwema—Veldhuis
H. Th. s'Jacob
J. C. s'Jacob
H. de Jager
J. H. Jager Gerlings
P. Jansen
M. Realino Jansen
Javasche Cultuur Mij
C. J. Jellema
D. J. de Jong
J. Jongbloed
W. H. Jonge Poerink
W. J. Jongmans
Hr en Mevr. F. P. Jonker—Verhoef
H. W. Julius
R. S. Kaltofen
J. C. van de Kamer
H. J. W. Keidel
H. F. Kessler
H. J. Ketellapper
P. J. Kipp
A. Kleinhoonte
J. P. Kleiweg de Zwaan
L. W. A. Klerkx
E. Kliphuis
W. G. van der Kloot
A. J. Kluyver
E. van Koersveld
T. Koevoets
F. Kögl
J. C. Koningsberger
Hr en Mevr. V. J. Koningsberger-Dijkstra
Koninkl. Nederl. Aardrijkskundig Genootschap
C. van de Koppel
A. M. Koster—Bouman
J. Th. Koster
A. J. G. H. Kostermans
K. Kramer
A. K. Kremer
B. J. Krijgsman
B. Kroese
W. M. Kruseman
H. R. Kruyt
Ph. H. Kuenen
A. Kuiper
F. J. Kuiper
J. W. Kuiper
J. Kuyper
Hr en Mevr. P. A. v. d. Laan—Soutendijk
H. J. Lam
Hr en Mevr. J. Lanjouw—Raven
H. van der Lee
W. C. de Leeuw
M. A. Lieftinck
A. H. Lijesen
J. C. Lindeman
C. Lingbeek
M. M. Lingen—van Appel
M. P. Löhnis
R. P. van Loo
A. van Luyk
A. J. H. Baron van Lynden
R. A. Maas Geesteranus
G. F. Makkink
A. Manten
J. G. van Marle
H. D. Mayer
O. P. Mechelinck
Hr en Mevr. J. Meltzer—Sluiter
A. M. W. Mennega
E. A. Mennega
G. Meyer
H. Mijsberg
J. Miltenburg
M. G. J. Minnaert
F. Molewater de la Rive Box
A. W. E. Moll
J. T. W. Montagne
M. F. Mörzer Bruyns
H. A. M. Mossel—Hens
H. Motké
Hr en Mevr. F. M. Muller—du Marchie Sarvaes
G. de Munck Mortier
H. Muyser
M. Muzerie
Hr en Mevr. E. T. Nannenga—Bremekamp

Nederl. Handelmaatschappij
J. H. W. Nicolai
C. J. Niekerk—Blom
L. M. van Nieuwenhoven
P. Nieuwenhuyse
W. Nieuwenkamp
J. J. van Nieuwkasteel
P. D. Nieuwkoop
G. van Nigtevecht
E. D. Nijenhuis
L. E. Nijenhuis
Hr en Mevr. D. Noordam—Goedewaagen
C. J. van Noppen
J. F. Nuboer
F. J. M. Offerijns
E. van Olden
I. Olivier—Luyten
H. C. J. Oomen
G. J. van Oordt
P. van Oordt
A. van Oort
A. J. P. Oort
F. J. van Oostrum
S. J. van Ooststroom
F. J. Oppenoorth
W. F. F. Oppenoorth
F. H. L. van Os
Th. C. Oudemans
A. G. M. Oude Vrielink
J. Th. G. Overbeek
H. Overwater
F. van der Paauw
L. C. van Panhuys
A. J. Paris
A. J. ter Pelkwijk
Ch. Peltenburg—van Dorsten
Hr en Mevr. A. C. B. Pfältzer—Birnie
J. W. Pfältzer
J. A. C. van Pinxteren
B. A. de Planque
W. P. J. Pompe
J. Popken
N. Postma
R. Prakken
A. Punt
Hr en Mevr. M. H. van Raalte—v. d. Stadt
Chr. P. Raven
Hr en Mevr. Th. Raven—Nieuwenkamp
A. Reyne
E. Reinders
J. F. G. Reith
J. Reitsma
J. G. Remijnse
A. F. M. Reynders
P. M. van Riel
J. Rietsema
A. H. G. C. Rijven
W. E. Ringer
Hr en Mevr. P. A. Roelofsen—Gerhardt
P. van Royen
G. van Romburgh
D. J. Romeyn
C. Romijn
J. M. W. Roodenburg
A. C. de Roon
J. A. Rubenkoning
J. D. Ruys
W. Ruys
A. A. de Ruiter
C. L. Rümke
H. C. Rümke
A. A. L. Rutgers
C. J. Rutten—Pekelharing
Hr en Mevr. M. G. Rutten—Kooistra
I. M. Saetrang
D. A. Schamhardt—Gabrielse
W. Scharloo
E. C. Scheepstra
A. Scheygrond
A. M. H. Schepman
G. Scholten
S. L. Schouten
M. W. van Schouwenburg—Mol
J. C. Schreuder
Ph. Sedee
Th. A. Sedee
N.V. Senembah Maatschappij
R. T. Simon Thomas

M. J. Sirks
B. Sjollema
Hr en Mevr. E. J. Slijper—Folmer
Jan G. Sloff
E. van Slogteren
D. F. van Slooten
J. W. Sluiter
P. G. Smelik
J. A. Smit
J. E. H. Smit
C. M. L. Smulders
K. de Snoo
F. H. Sobels
J. C. Sobels
A. M. H. van Someren
H. Sparnaay
J. J. Spelberg
W. Spoon
C. Spruit P. P.zn
A. M. Stadhouders
Hr en Mevr. F. A. Stafleu—Corporaal
G. Stahel
T. G. J. Stalfoort
C. W. Star Busman
J. C. van Staveren
R. van Staveren
J. C. v. d. Steen
C. G. G. J. van Steenis
A. C. Stolk
Th. J. Stomps
J. E. A. M. Stoop
P. Stoutjesdijk
Th. Strengers
H. J. Swart
J. J. Swart
J. J. C. Tanis
W. Terpstra
A. L. Thierens
J. B. Thomas
F. Tjallingii
M. J. Top
A. van Traa
J. W. J. Treub
S. G. Trooster
O. F. Uffelie
J. Uri
W. L. van Utrecht
Utrechtse Biologen Vereniging
Utr. Philosophische Studenten Faculteit
Utr. Vrouwelijke Studenten Ver.
W. L. Utermark
I. E. Uyldert
Hr en Mevr. F. M. v. d. Vaart—de Vlieger
G. J. van der Veen
R. van der Veen
P. van der Veer
A. van der Ven
H. J. Venema
F. A. Vening Meinesz
Hr en Mevr. F. Verdoorn—Hunik
F. J. Verheyen
S. Verploegh
P. Vervloet
C. J. M. W. Vinken
A. H. J. Visschedijk
S. W. Visser
L. Vlijm
H. J. Vonk
D. Vreugdenhil
D. M. de Vries
G. A. de Vries
H. J. de Vries
L. G. de Vries
O. de Vries
Hr en Mevr. I. Vriesendorp—v. Lutterveld
J. A. M. van der Vring
M. Vroman
J. de Waard
A. N. J. Wachters
P. Wagenaar Hummelinck
H. Wagenvoort
R. Walvius—Taconis
Hr en Mevr. E. C. Wassink—v. Lummel
A. te Wechel †
Th. Weevers
C. J. Went—Tonckens
F. W. Went
J. C. Went

J. Westerdijk
Hr en Mevr. H. J. Westerman—Nugteren
Hr en Mevr. V. Westhoff—de Joncheere
H. J. M. Weve
T. B. Wichers
J. R. Wijbrans
R. van der Wijk
G. Wilbrink
H. C. C. de Wilde
J. Willemsen
J. Willemsen
Hr en Mevr. H. Witteveen—v. Beek
C. J. de Wolff
H. P. Wolvekamp
R. Wouda—Ruttink
W. van Zeist